

Strokovno mnenje CPI o mikrodokazilih s področja poklicnega in strokovnega izobraževanja (PSI) in o možnostih njihovega umeščanja v Slovensko ogrodje kvalifikacij (SOK)

Strokovna stališča so oblikovana na podlagi izvedenih strokovnih razprav CPI 2024–2026 na temo mikrodokazil ter pripravljenih ekspertnih mnenj

BESEDILO NI LEKTORIRANO

Ljubljana, april 2026

Zbrala in uredila: Simona Kuder, NKT SOK-EOK

Pri oblikovanju strokovnega mnenja CPI so sodelovali:

- mag. Gregor Mohorčič, direktor CPI

Sodelavci središča za mednarodno sodelovanje

- Sara Gošnak, vodja središča
- Andra Goršič
- Simona Kuder
- Barbara Podržaj
- Jure Šuligoj
- Aleksandra Grašič
- Andreja Vuk

Sodelavci središča za razvoj poklicnih kvalifikacij

- mag. Darija Štarkl, vodja središča
- Boštjan Košorok
- Barbara Kunčič Krapež
- Majda Stopar
- mag. Barbara Velkov

Sodelavci središča za razvoj poklicnega izobraževanja

- Helena Žnidarič, vodja središča
- Mateja Hergan
- Darko Mali

Uporabljene kratice:

CPI – Center RS za poklicno izobraževanje

DK – dodatna kvalifikacija

ECTS – European Credit Transfer and Accumulation System (evropski sistem prenašanja in zbiranja kreditnih točk)

EOK – Evropsko ogrodje kvalifikacij

EOVK – Evropsko ogrodje visokošolskih kvalifikacij

IO – izobraževanje odraslih

LOQ – Learning Opportunities and Qualifications (standard Europass za opis priložnosti učenja in kvalifikacij)

MD – mikrodokazila

NPK – nacionalna poklicna kvalifikacija

NKT SOK–EOK – Nacionalna koordinacijska točka za Slovensko ogrodje kvalifikacij in Evropsko ogrodje kvalifikacij

PSI – poklicno in strokovno izobraževanje

SOK – Slovensko ogrodje kvalifikacij

VŽU – vseživljenjsko učenje

ZIO-1 – Zakon o izobraževanju odraslih

ZOFVI-R – Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja

ZSOK – Zakon o slovenskem ogrodju kvalifikacij

ZViS-1 – Zakon o visokem šolstvu

ZVSI-C – Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o višjem strokovnem izobraževanju

Vsebina

Uporabljene kratice:.....	3
Uvod	5
1. Potrebnost mikrodokazil	6
2. Vloga mikrodokazil v sistemu kvalifikacij	7
3. Kakovost in zaupanje v sistem.....	8
4. Izdajatelji in izvajalci mikrodokazil	9
5. Učni izidi in ravni zahtevnosti.....	10
6. Podatkovna in informacijska podpora.....	11
7. Umeščanje mikrodokazil v Slovensko ogrodje kvalifikacij (SOK).....	12
8. Strokovna stališča CPI o mikrodokazilih v PSI.....	13
9. Zaključek.....	16
Uporabljeni viri.....	17

Uvod

Razprave o mikrodokazilih v Sloveniji vse pogosteje odpirajo vprašanje ali je mikrodokazilo, kot dokazilo o doseženih učnih izidih v krajših, ciljno zasnovanih učnih procesih, smiselno in izvedljivo povezovati tudi s Slovenskim ogrodjem kvalifikacij (SOK). V poklicnem in strokovnem izobraževanju (PSI) je dilema posebej občutljiva, ker gre za ravni SOK 3–6, kjer so že vzpostavljene javnoveljavne izobraževalne kvalifikacije, nacionalne poklicne kvalifikacije (NPK), dodatne kvalifikacije ter mehanizmi zagotavljanja kakovosti, prehodnosti in priznavanja. Hkrati pa sektor PSI zaradi hitrih tehnoloških in organizacijskih sprememb vedno bolj potrebuje prožne, hitro prilagodljive učne poti za nadgrajevanje in (pre)usposabljanje odraslih ter zaposlenih.

To strokovno mnenje CPI izpeljuje ključna vprašanja in dileme (strukturirane v sedmih sklopih) ter jih presoja z vidika namena SOK, načel umeščanja kvalifikacij in tveganj za zaupanje v sistem. Osrednji strokovni izhodišči predstavljata dve priloženi ekspertni besedili: ekspertno mnenje o scenarijih razvoja mikrodokazil z vidika ureditve in namena SOK, ki podrobno razčleni pogoje, pod katerimi bi mikrodokazila lahko postala del ogrodja, ter tveganja prehitre formalizacije; ter strokovna podlaga, ki analizira pilotne rešitve mikrodokazil v visokem šolstvu in pokaže, kako se raven zahtevnosti v praksi komunicira ter kako se kakovost zagotavlja znotraj obstoječih institucionalnih sistemov. Čeprav se drugi dokument nanaša na ravni SOK 7–10, so njegovi uvidi o metodologiji učnih izidov, upravljanju in podatkovni podpori prenosljivi tudi na PSI.

Stališče CPI v tem dokumentu zato izhaja iz načela, da je treba pri mikrodokazilih istočasno varovati dva temeljna vidika: prožnost in odzivnost mikrodokazil na različne potrebe okolja ter integriteto SOK kot referenčnega okvira, v katerega se uvrščajo javnoveljavne kvalifikacije po jasnih postopkih in s preverljivimi mehanizmi kakovosti.

V slovenski zakonodaji so mikrodokazila in krajša izobraževanja ter usposabljanja, ki vodijo do njih, trenutno natančneje opredeljena na področju visokega šolstva in višjega strokovnega izobraževanja. Tako ZViS-1 kot ZVSI (po ZVSI-C) mikrodokazilo opredeljujeta kot javno listino z zapisom učnih izidov, doseženih v okviru krajšega izobraževanja oziroma usposabljanja, ovrednotenega po ECTS. Oba predpisa za svoje področje na podoben način določata ključne elemente opisa in zahteve, ki podpirajo transparentnost, preverljivost ter zagotavljanje kakovosti. Namen takih programov je pridobitev specifičnih znanj, spretnosti in kompetenc, usklajenih z družbenimi, osebnimi, kulturnimi potrebami ali potrebami trga dela. Pri tem morajo programi temeljiti na zagotavljanju kakovosti po dogovorjenih standardih.

Mikrodokazilo je v tem dokumentu razumljeno kot javna listina oziroma dokazilo o doseženih učnih izidih, medtem ko so krajša izobraževanja in usposabljanja tisti učni programi oziroma izvedbe, ki do mikrodokazila vodijo. Zaradi večje terminološke jasnosti v nadaljevanju ločujemo med programom (kaj se izvaja) in dokazilom (kaj se izda).

Oba zakonska okvira izhajata iz tega, da mora biti krajše izobraževanje in usposabljanje, ki vodi v mikrodokazilo jasno opisano in kakovostno utemeljeno, mikrodokazilo pa kot dokazilo mora vsebovati ključne podatke za transparentnost in preverljivost (zlasti učne izide, obseg v

urah/obremenitev v ECTS, način preverjanja ter sklic na raven EOK/EOVK/SOK). CPI se s tem pristopom načelno strinja in ga šteje za ustrezno izhodišče tudi pri razvoju sistema mikrodokazil na področju PSI, saj minimalni obvezni elementi opisa programa in dokazila vzpostavljajo pogoje za primerljivost, sledljivost ter zaupanje uporabnikov in delodajalcev.

1. Potrebnost mikrodokazil

V PSI lahko mikrodokazila predstavljajo koristen instrument, kadar so zasnovana kot krajše, praviloma modularne učne enote z jasno opredeljenimi in preverljivimi učnimi izidi, ki omogočajo ciljno pridobivanje in izkazovanje specifičnih znanj, spretnosti in kompetenc glede na različne potrebe okolja. Njihova dodana vrednost je predvsem v odzivnosti: omogočajo krajše, modularno zasnovane učne enote, usmerjene v konkretne učne izide, ki se lahko hitro posodobijo in izvajajo v sodelovanju s stroko in delodajalci. V tem smislu mikrodokazila niso nadomestilo formalnim programom PSI, temveč dopolnilni mehanizem vseživljenjskega učenja, ki lahko podpira nadgrajevanje (upskilling), (preu)sposabljanje (reskilling) in ciljno specializacijo.

Hkrati je treba upoštevati, da se v PSI že uporabljajo različne krajše oblike usposabljanj, izpopolnjevanj in certificiranja, vključno z NPK ter različnimi dokazili o udeležbi in opravljenem usposabljanju. **Ključno vprašanje zato ni, ali potrebujemo še eno obliko dokazila, temveč kako v sistemu ohraniti jasno razumevanje, kaj je kvalifikacija v PSI in SOK ter kaj je mikrodokazilo.** Kvalifikacije v PSI, umeščene v SOK, so rezultat ocenjevanja in priznavanja pristojnih organov, ki potrdijo doseganje učnih izidov v skladu z določenimi standardi; izkazujejo se z javnimi listinami, skladno z ureditvijo posameznih vrst kvalifikacij. Mikrodokazila pa razumemo kot zapis doseženih učnih izidov krajših izobraževanj in usposabljanj, ki nastajajo tudi kot odziv na različne potrebe in na spremenjene načine učenja in usposabljanja tudi v digitalnem okolju. Njihova pričakovana uporabnost je predvsem v transparentnem in preverljivem izkazovanju specifičnih učnih dosežkov (za nadaljnje učenje, usmerjeno nadgrajevanje kompetenc in podporo kariernim prehodom), pri čemer ne vzpostavljajo avtomatične ekvivalence s kvalifikacijami PSI in ne nadomeščajo javnih listin o kvalifikacijah. Ekspertno mnenje o scenarijih razvoja mikrodokazil opozarja, da nejasen namen mikrodokazil spodkopava zaupanje v celoten sistem kvalifikacij in otežuje tudi razpravo o njihovi povezavi s SOK.

Zaupanje delodajalcev je mogoče zgraditi le, če mikrodokazila temeljijo na preverljivih učnih izidih, na transparentnih merilih ocenjevanja ter na jasno določeni odgovornosti izdajatelja. Izkušnje pilotiranja v visokem šolstvu kažejo, da se zaupanje najlažje krepí, kadar so mikrodokazila vpeta v obstoječe institucionalne sisteme kakovosti in kadar je za vsak program jasno razvidno, kaj udeleženec zna, zmore in v kakšnih kontekstih lahko prevzame odgovornost. Za PSI to pomeni, da je že na začetku treba postaviti strokovna merila in akreditacijske pogoje, ki preprečujejo, da bi se mikrodokazila razvila v nepregleden trg različnih dokazil, temveč ostanejo strukturirana in primerljiva ponudba s pričakovano vrednostjo, v smislu prenosljivosti, vrednotenja, in uveljavljanja na trgu dela ter v VŽU.

Ob tem CPI pričakuje, da se bodo mikrodokazila razvijala tudi v luči širšega prehoda na digitalna dokazila. To pomeni, da naj se pri razvoju sistema mikrodokazil upošteva priporočilo, da naj bodo mikrodokazila kot javne listine zasnovana tudi kot digitalno izdana, prenosljiva in preverljiva dokazila z enotno opredeljenimi podatkovnimi elementi in možnostjo varnega deljenja v digitalnih okoljih (npr. vključevanje v digitalne zbirke oziroma denarnice). Takšna usmeritev povečuje uporabnost mikrodokazil za posameznika in delodajalce ter krepi transparentnost in zaupanje.

2. Vloga mikrodokazil v sistemu kvalifikacij

V PSI mora biti vloga mikrodokazil opredeljena tako, da krepi sistem kvalifikacij, ne da bi ga razgrajevala. Ekspertno mnenje opozarja na širši pomislek, da bi pretirano zanašanje na krajše oblike učenja lahko zmanjšalo zanimanje za „polne“ formalne kvalifikacije in oslabilo javno dimenzijo izobraževanja. Ta pomislek je v PSI posebej relevanten, ker programi PSI niso le instrument zaposljivosti, temveč tudi temelj poklicne socializacije, varnosti pri delu, kakovosti storitev ter nadaljnje izobraževalne prehodnosti.

V PSI lahko mikrodokazila prevzamejo tri komplementarne funkcije. Prvič, funkcijo hitrega odziva na specifične potrebe gospodarstva in javnih služb (npr. nove tehnologije, regulativne spremembe, zelene in digitalne kompetence). Drugič, funkcijo podpore kariernim prehodom in nadgradnji kompetenc, zlasti za skupine, ki se težje vključujejo v daljše programe. Tretjič, funkcijo mostu med neformalnim in formalnim učenjem, kadar sistem omogoča priznavanje doseženih učnih izidov v okviru formalnih programov ali v postopkih pridobivanja NPK.

Za vse tri funkcije je pomembno, da mikrodokazila ostanejo dopolnitev, ne zamenjava. Z vidika SOK je zato odločilno, ali mikrodokazila razumemo kot del kvalifikacijskega ogrodja ali kot dopolnilni instrument vseživljenjskega učenja. Na podlagi ekspertnih podlag CPI ocenjuje, da je v kratkoročnem obdobju bolj realističen in manj tvegan model, kjer se mikrodokazila v PSI urejajo v okviru področne ureditve ter z namenskimi standardi kakovosti, pri čemer se SOK uporablja kot referenčni komunikacijski okvir (zlasti za opis zahtevnosti), ne pa kot register, v katerega bi se mikrodokazila formalno umeščala.

CPI priznavanje mikrodokazil v sistemu izobraževanja podpira in spodbuja, kadar so mikrodokazila izdana kot javne listine z jasno opredeljenimi učnimi izidi, obsegom, načinom preverjanja ter drugimi dogovorjenimi podatki, ki omogočajo javno razumljivost in preverljivost, njihova kakovost pa je vezana na obstoječe ali na novo vzpostavljene mehanizme zagotavljanja kakovosti za potrebe izvajanja sistema mikrodokazil in ustrezne evidence. Hkrati pa CPI ne zagovarja avtomatičnega „zlaganja“ oziroma sestavljanja mikrodokazil v (večjo) kvalifikacijo ali avtomatičnega priznavanja kot neposrednih ekvivalentov delov formalnih programov. Povezovanje mikrodokazil s formalnimi izobraževalnimi potmi in certifikatnim sistemom za pridobitev NPK je smiselno uresničevati v okviru jasno urejenih postopkov vrednotenja in priznavanja predhodno pridobljenega znanja, kjer se strokovno presoja primerljivost učnih izidov, obsega in zahtevnosti preverjanja ipd.

Srednjeročno mikrodokazila lahko odprejo možnost bolj sistematične modularizacije in prehodnosti, vendar le, če se predhodno razrešijo vprašanja javnega interesa, pristojnosti, standardov in registra. Brez teh pogojev bi morebitna formalna umestitev mikrodokazil v SOK ustvarila več nejasnosti kot koristi.

3. Kakovost in zaupanje v sistem

Kakovost je osrednje vprašanje razvoja mikrodokazil, saj lahko ta hitro izgubijo vrednost, če se razvijejo v nepregledno ponudbo brez minimalnih standardov in brez jasne odgovornosti za preverjanje učnih izidov. Ekspertno mnenje poudari, da je določnost postopkov in pristojnosti ključno zagotovilo zaupanja v javne listine in v SOK. Pri mikrodokazilih je to še zahtevnejše, ker kratkost in specializacija učnih izidov otežujeta presojo zahtevnosti in primerljivosti.

Za PSI je smiselno izhajati iz načela, da zaupanje ne nastane iz oznake ravni, temveč iz dokazljive kakovosti procesa: od prepoznave potrebe, zasnove učnih izidov in didaktične izvedbe do preverjanja in izdaje javne listine. **Minimalne zahteve kakovosti bi morale zato obsegati vsaj: jasno opredeljene, merljive in preverljive učne izide; transparentna merila in načine preverjanja; opredeljeno odgovornost nosilca programa; usposobljene izvajalce; sledljivost izvedbe; ter mehanizme sprotne evalvacije in posodabljanja.** Pri tem je pomembno, da se učni izidi ne omejijo le na znanje ali na operativne spretnosti, temveč vključujejo tudi dimenzijo odgovornosti in samostojnosti, ki je ključna za presojanje zahtevnosti.

Nadzor kakovosti v PSI je smiselno razumeti na dveh ravneh. Prvič, kot skrb za kakovost „sistema“ mikrodokazil (pravila, register, preglednost, vloge institucij). Drugič, kot skrb za kakovost posameznih programov, ki vodijo v mikrodokazila, ki mora biti vključena v obstoječe mehanizme zagotavljanja kakovosti v izobraževanju in usposabljanju. Analiza pilotiranja v visokem šolstvu kaže, da se mikrodokazila najuspešneje stabilizirajo, kadar se oprejo na obstoječe institucionalne postopke potrjevanja, samoevalvacije in zunanjega preverjanja, namesto da bi se za vsak program gradil povsem nov akreditacijski režim.

V tej fazi razvoja CPI ocenjuje, da bi formalno umeščanje mikrodokazil PSI v SOK brez jasne zakonske podlage, dogovorjenih pristojnosti in standardov lahko negativno vplivalo na zaupanje v SOK. **Prioriteta mora biti zato najprej stabilen, strokovno utemeljen in izvedbeno vzdržen sistem kakovosti mikrodokazil v PSI, pri čemer je smiselno v največji možni meri izhajati iz obstoječih mehanizmov zagotavljanja kakovosti v PSI, jih uporabiti in ciljno nadgraditi (zlasti glede opredeljevanja učnih izidov, preverjanja, vloge izvajalcev/izdajateljev in evidenc). Šele takšna, na obstoječi ureditvi temelječa in konsistentno nadgrajena ureditev lahko predstavlja podlago za razmislek o morebitni formalnejši povezavi s SOK.**

4. Izdajatelji in izvajalci mikrodokazil

Vprašanje, kdo sme biti izdajatelj in kdo izvajalec mikrodokazil, je za PSI odločilno, ker neposredno vpliva na javno zaupanje in na primerljivost dokazil/javnih listin. Ekspertno mnenje scenarij umeščanja v SOK navezuje na koncept „javnosti“. V ogrodje se vključujejo javnoveljavne kvalifikacije oziroma kvalifikacije, ki dobijo status javnosti skozi predpisane postopke in jih izvajajo subjekti javnega prava ali subjekti z javnimi pooblastili. Za mikrodokazila zunaj visokega in višjega šolstva javni interes za zdaj še ni sistemsko opredeljen, kar je, z vidika možnega umeščanja v SOK, prva večja ovira.

V PSI izhajamo iz načela, da je nosilec izvedbe izobraževanja oziroma usposabljanja, ki vodi v mikrodokazilo, institucija, ki je vključena v sistem zagotavljanja kakovosti (npr. šola oziroma drug akreditiran izvajalec v javni mreži), in da je ta institucija hkrati tudi izdajatelj mikrodokazila.

Pri izvedbi lahko institucija, kadar sama ne more zagotoviti vseh kadrovskih ali materialnih pogojev, posamezne dele usposabljanja izvede v sodelovanju s partnersko organizacijo ali posameznim strokovnjakom. Takšna partnerska izvedba ne pomeni prenosa izvajanja niti izdajateljstva javne listine. Izdajatelj ostaja odgovorna institucija, ki potrди doseganje učnih izidov na podlagi vnaprej opredeljenih meril in preverjanja, ter zagotovi skladnost in sledljivost izdane listine ter spoštovanje dogovorjenih standardov kakovosti.

Kljub velikemu zanimanju neformalnih oziroma neakreditiranih izvajalcev za izvajanje krajših usposabljanj, ki vodijo do mikrodokazil, CPI zagovarja, da je za PSI izvedbeno najbolj vzdržen model tisti, pri katerem so mikrodokazila primarno vezana na izvajalce, ki so že vključeni v sistem zagotavljanja kakovosti v PSI (npr. izvajalci v javni mreži). Pri tem je smiselno omogočati partnersko sodelovanje z drugimi organizacijami ali posameznimi strokovnjaki pri izvedbi posameznih vsebinskih sklopov, vendar ob jasno določeni odgovornosti in pristojnosti vodilnega izvajalca za kakovost izvedbe, preverjanje učnih izidov in izdajo listine. Odpiranje izvajanja programov, ki vodijo v mikrodokazila, brez ugotavljanja in zagotavljanja minimalnih pogojev (strokovna kompetentnost, pedagoško-andragoška usposobljenost, materialni pogoji, notranji sistem zagotavljanja kakovosti in transparentna merila preverjanja) bi povečala variabilnost kakovosti in zmanjšala primerljivost dokazil.

Strokovna podlaga iz visokega šolstva pokaže, da stabilnost sistema mikrodokazil ni posledica samega dokazila, temveč jasnega upravljanja: opredeljena krovna telesa, transparentni postopki potrjevanja programov in redna evalvacija. Prenosljivo sporočilo za PSI je, da je treba tudi za ravni SOK 3–6 vzpostaviti jasne vloge: kdo program predlaga, kdo ga strokovno presoja, kdo zagotovi zunanji pogled (stroka, delodajalci, socialni partnerji) in kdo odloča o izdaji dokazila ter njegovemu vpisu v evidenco.

Za izvajalce neformalnih izobraževanj in usposabljanj (npr. podjetja) je smiselno razvijati modele sodelovanja, kjer podjetje lahko prispeva k opredelitvi potreb, učnih izidov in preverjanju v realnem delovnem okolju, odgovorni izvajalec in izdajatelj mikrodokazila pa ostaja akreditirana institucija (šola oz. organizacija iz javne mreže), ki zagotavlja skladnost izvajanja programa s

standardi kakovosti. Takšna ureditev krepi relevantnost za trg dela, hkrati pa varuje zaupanje v dokazilo.

5. Učni izidi in ravni zahtevnosti

Učni izidi so osrednji element mikrodokazil. V PSI so hkrati največja priložnost in največje tveganje: priložnost, ker mikrodokazila omogočajo ciljano pridobivanje konkretnih kompetenc; tveganje pa zato, ker ravni zahtevnosti v ogrojdih kvalifikacij ni mogoče zanesljivo določati, če učni izidi niso zapisani tako, da omogočajo presojo kompleksnosti, samostojnosti in odgovornosti.

Ekspertno mnenje poudari, da mora biti za javno listino jasno, katera znanja, spretnosti in kompetence potrjuje, ter da morajo biti ti elementi standardizirani na določeni ravni, da je mogoča primerjava z opisniki SOK. To pomeni, da morajo biti **učni izidi mikrodokazil v PSI zapisani tako, da pokrivajo vse tri dimenzije deskriptorjev ravni (znanje, spretnosti, kompetence/odgovornosti in samostojnost), saj sicer umestitev na raven SOK ni strokovno utemeljena**. Ekspertno mnenje opozarja tudi, da presoja zgolj po Bloomovi taksonomiji ni zadostna, ker ne zajame dimenzije odgovornosti, avtonomije in kontekstualne uporabe, ki je ključna pri razlikovanju ravni.

Analiza pilotiranja v visokem šolstvu kaže, da se je informativno sklicevanje na raven SOK izkazalo kot uporabno za komunikacijo zahtevnosti, vendar je bilo izvedljivo zato, ker so bili programi zasnovani na preverljivih učnih izidih, ovrednoteni, spremljani in posodobljeni v okviru notranjih sistemov kakovosti. **PSI zato potrebuje metodološko podporo: razvoj smernic za zapis učnih izidov za potrebe mikrodokazil, usposabljanje snovalcev in evalvatorjev ter vzpostavitev strokovne presoje, ki zagotavlja enotnost pri razumevanju ravni, za PSI je to na ravneh 3–6**. Pri tem opozarjamo, da pri določenih vsebinah (zlasti širših ali bolj splošnih kompetencah) raven zahtevnosti ni samoumevna. Zato je še toliko pomembneje, da opredelitev ravni, kadar se uporablja, izhaja iz kakovostno zapisanih učnih izidov in zahtevnosti preverjanja; v nasprotnem primeru je smiselno **razmisliti tudi o opisnem načinu komuniciranja zahtevnosti**, ki ne ustvarja vtisa formalne umeščeniosti.

Posebnost PSI je razmerje do obstoječih poklicnih standardov, poklicnih kompetenc, katalogov znanj in katalogov za NPK. Mikrodokazila se lahko smiselno navezujejo na te standarde, vendar morajo ostati jasno razmejena: mikrodokazilo ne sme delovati kot „skrajšana NPK“ ali kot obvod formalnih programov, temveč kot dokazilo o ožjem, smiselno zaokroženem kompetenčnem sklopu. V takšni zasnovi lahko mikrodokazila služijo kot priprava na NPK, kot nadgradnja obstoječih kvalifikacij ali kot specializacija za specifične delovne procese.

Pri razvoju sistema mikrodokazil je zato nujna jasna razmejitev do obstoječih kvalifikacij v SOK. Certifikatni sistem javnoveljavnega preverjanja in potrjevanja za pridobitev NPK potrjuje usposobljenost za opravljanje poklica ali poklicnih nalog na podlagi poklicnega standarda s postopki potrjevanja in preverjanja, pri čemer sistem NPK ne ureja samega usposabljanja. Mikrodokazila v PSI naj ne posnemajo sistema NPK, temveč naj zapolnjujejo predvsem namen

doseganja specifičnih in ciljno opredeljenih učnih izidov na fleksibilen način, ki se po obsegu in namenu ne izenačujejo z javnoveljavno kvalifikacijo.

Poleg zahtevnosti je pomembna tudi transparentnost obsega učenja. Čeprav obseg sam po sebi ne določa ravni, je smiselno, da mikrodokazila v PSI vsebujejo tudi informacijo o obsegu (npr. v kreditnih točkah in/ali urah učenja, obsegu praktičnega dela ali drugih primerljivih enotah), kar podpira primerljivost in razumevanje vrednosti mikrodokazila v praksi.

6. Podatkovna in informacijska podpora

Za verodostojen sistem mikrodokazil je nujna pregledna evidenca: register programov, ki vodijo v mikrodokazilo (kaj se izvaja, kdo je izdajatelj, kateri so učni izidi, kako se preverja) in evidenca izdanih mikrodokazil (sledljivost dokazila, preverljivost pristnosti, možnost uporabe v portfeljih). Dilema, ali naj bosta ti bazi del SOK ali samostojna sistema, je tesno povezana z vprašanjem formalnega umeščanja.

Ekspertno mnenje poudari, da je pri vsakem modelu treba urediti vsaj: kdo lahko izdaja dokazila, kdo vodi evidenco, ali imajo mikrodokazila časovno omejeno veljavnost (in pod katerimi pogoji), ob kakšnih primerih se dokazilo umakne ali posodobi, ter kdo nosi stroške postopkov in vzdrževanja sistema. Hkrati opozori na ekonomičnost in na nevarnost vzpostavljanja več vzporednih registrov brez jasne delitve namenov.

Za PSI je z vidika integritete SOK posebej pomembno, da se register mikrodokazil ne zamenjuje z registrom kvalifikacij SOK. Če mikrodokazila niso formalno umeščena v SOK, je primernejša vzpostavitev namenskega registra programov, ki vodijo v mikrodokazilo, ki je vsebinsko in tehnično povezan s SOK (na primer preko informativnega prikaza referenc na raven ali povezav na relevantne kvalifikacije), vendar konceptualno ločen od registra kvalifikacij. Takšna rešitev omogoča preglednost brez tveganja, da bi se v register SOK vnašale enote, ki ne izpolnjujejo pogojev za kvalifikacije.

Ob tem je treba določiti tudi krovnega nosilca in način upravljanja registra, saj razdrobljena ureditev po resorjih povečuje tveganje neprimerljivosti in različnih standardov. CPI zato podpira rešitev, kjer je register kratkih programov izobraževanj in usposabljanj, ki vodijo v mikrodokazilo urejen enotno na nacionalni ravni (vključno z odgovornostmi za vnos, vzdrževanje in nadzor kakovosti podatkov), pri čemer ostaja konceptualno ločen od registra kvalifikacij SOK. Menimo, da bi bila dodana vrednost tako urejenega nacionalnega registra predvsem iz vidika uporabnikov, in sicer v preglednosti, dostopnosti, informiranosti in možnosti primerjave kratkih programov izobraževanj in usposabljanj, ki vodijo v mikrodokazila.

Ne glede na izbrani model je treba zagotoviti enotne podatkovne elemente opisovanja programov, ki vodijo v mikrodokazila (učni izidi, obseg, način preverjanja, izdajatelj, datum izdaje, morebitna veljavnost, referenca na raven), možnost digitalnega preverjanja pristnosti ter interoperabilnost z relevantnimi nacionalnimi in evropskimi orodji (zlasti Europass). To je pogoj za zaupanje delodajalcev in za učinkovito uporabo mikrodokazil na trgu dela.

Razvoj sistema mikrodokazil je treba razumeti tudi v širšem kontekstu prehoda na digitalna dokazila in povečane prenosljivosti dokazil med posameznikom in delodajalci. Zato je interoperabilnost (npr. Europass LOQ) in digitalna preverljivost atributov mikrodokazila praktičen pogoj, da bodo mikrodokazila uporabna in zaupanja vredna tudi v digitalnih okoljih.

7. Umeščanje mikrodokazil v Slovensko ogrodje kvalifikacij (SOK)

Vprašanje umeščanja mikrodokazil v SOK je v PSI povezano z jedrnim namenom ogrodja in z njegovimi formalnimi pravili. Po strokovni razlagi v ekspertnih mnenjih je SOK zasnovan predvsem kot komunikacijsko ogrodje javnoveljavnih kvalifikacij, ki so umeščene na podlagi predpisanih postopkov, določenih v zakonodaji, ter podprte z mehanizmi zagotavljanja kakovosti. Izhodišče je, da kvalifikacije, ki nimajo statusa kvalifikacije kot to določa SOK, v obstoječi ureditvi ne sodijo v nacionalno ogrodje kvalifikacij. SOK je primarno referenčni okvir za kvalifikacije, ki so v nacionalnem sistemu formalno opredeljene in umeščene po predpisanih postopkih. **Mikrodokazila pa so javne listine o pridobljenih učnih izidih in v trenutni ureditvi nimajo statusa "kvalifikacije" niti v smislu SOK niti v kateremkoli drugem smislu.**

Če bi mikrodokazila želeli formalno vključiti v SOK, bi bilo treba sistemsko razrešiti več sklopov vprašanj, ki jih izpostavlja ekspertno mnenje o scenariju umeščanja v SOK. Najprej je treba odgovoriti, ali so mikrodokazila nova vrsta kvalifikacije (poleg izobrazb, NPK in dodatnih kvalifikacij) in kakšen je njihov specifični namen v razmerju do že obstoječih javnoveljavnih kvalifikacij. Nadalje je treba opredeliti javni interes za mikrodokazila in razjasniti, kako javni interes vpliva na financiranje postopkov umeščanja, presoje in vzdrževanja evidenc. Ključno je tudi vprašanje pristojnosti: kdo predlaga mikrodokazila na posameznih ravneh (v PSI za ravni 3–6), kdo jih strokovno presoja, kdo odloča o umeščanju ter kdo nosi odgovornost za kakovost in spremljanje.

V praksi se kot kompromis pogosto pojavlja ideja, da bi se mikrodokazilom določila raven SOK/EOK, ne da bi bila formalno umeščena v SOK. Ekspertno mnenje to prepozna kot problematično, ker ustvarja položaj, v katerem se nekaj, kar ni del SOK, označuje z ravni SOK, pri čemer za to ne stoji jasen, enoten in preverljiv postopek določanja ravni. **Takšna „navidezna umestitev“ lahko ogrozi integriteto SOK, saj se raven začne uporabljati kot etiketa brez standardiziranih kriterijev in brez strokovne presoje skladnosti učnih izidov z deskriptorji ravni.**

Izkušnje pilotiranja mikrodokazil v visokem šolstvu pokažejo, da je informativno sklicevanje na raven lahko koristno za transparentno komuniciranje zahtevnosti, vendar le, če je podprto z jasno metodologijo učnih izidov in z notranjimi mehanizmi kakovosti. **Za PSI to pomeni, da je treba strogo ločiti med formalnim umeščanjem mikrodokazil kot kvalifikacij v SOK (kar zahteva sistemske spremembe) in uporabo SOK/EOK kot referenčnega okvira za opis zahtevnosti učnih izidov in preverjanja.** Ta druga raba je dopustna le, če je vzpostavljen celovit nacionalni sistem pravil za navajanje ravni SOK/EOK na mikrodokazilih, ki vključuje najmanj: enotno metodologijo določanja ravni na podlagi učnih izidov in zahtevnosti preverjanja; jasne vloge in strokovno odgovornost izdajateljev; standardizirane obvezne elemente opisa programa in dokazila;

postopke notranje in/ali zunanje presoje utemeljenosti navedbe ravni; ter ureditev evidenc in preverljivosti. Hkrati je treba zagotoviti ciljno usposabljanje za pripravljavce programov mikrodokazil (zlasti za zapis učnih izidov po deskriptorjih in utemeljevanje ravni) ter vzpostaviti spremljanje uporabe in periodično evalvacijo, da se prepreči samovoljno označevanje ravni in s tem varuje integriteta ogrodja.

8. Strokovna stališča CPI o mikrodokazilih v PSI

Pri sistemskem in zakonodajnem vpeljevanju novih oblik krajših izobraževanj in usposabljanj na ravneh PSI poudarjamo, da je treba predhodno oziroma vsaj sočasno urediti ključne podporne elemente sistema: jasno opredeliti izvajanje izrednega formalnega izobraževanja v PSI, urediti in okrepiti svetovalno dejavnost za odrasle v PSI ter določiti skupni nacionalni okvir vrednotenja predhodno pridobljenega znanja za namen vključevanja in nadaljevanja izobraževanja v PSI. Ob tem CPI zagovarja, da se tako mikrodokazila v PSI kot navedeni sistemski elementi uredijo v zakonodaji, ki ureja poklicno in strokovno izobraževanje, saj zakon, ki ureja izobraževanje odraslih (ZIO-1), ureja javni interes in izvajanje programov za odrasle na splošno, ne pa posebnosti kvalifikacijskega podsistema PSI (programi, izidi, preverjanje, vloge izdajateljev in razmerje do javnoveljavnih kvalifikacij).

Pri tem poudarjamo, da mikrodokazila in izredno formalno izobraževanje ne predstavljajo povsem primerljivih vprašanj, vendar se pri obeh v praksi odpirajo iste sistemske razsežnosti, zlasti glede dostopa odraslih, ureditve svetovalne dejavnosti ter vrednotenja predhodno pridobljenega znanja. Zato je smiselno, da se ob urejanju mikrodokazil ta vprašanja uredi predhodno oziroma vsaj sočasno, saj so ključna za pregledne in konsistentne prehode odraslih znotraj PSI ter za preprečevanje vzporednih, neenotnih rešitev.

Na podlagi analiz in razprav CPI, uveljavljene področne zakonodaje, ki se že opredeljuje do mikrodokazil ter pridobljenih ekspertnih mnenj CPI zagovarja naslednja strokovna stališča glede mikrodokazil v PSI (SOK 3–6):

Postulat 1 – Potrebnost mikrodokazil

Mikrodokazila so v PSI potrebna kot prožen instrument vseživljenjskega učenja za ciljno nadgrajevanje in (pre)usposabljanje, zlasti za odrasle in zaposlene, saj omogočajo fleksibilnejše pridobivanje in izkazovanje jasno opredeljenih učnih izidov v krajših, praviloma modularno zasnovanih oblikah učenja, usmerjenih na konkretne potrebe dela, nadaljnjega učenja, na druge potrebe iz okolja ali na potrebe posameznikov in družbe.

Prednosti: večja prožnost in prilagodljivost PSI pri vseživljenjskem učenju; možnost hitrega in ciljnega pridobivanja jasno opredeljenih učnih izidov; podpora kariernim prehodom in nadaljnjemu učenju.

Slabosti/tveganja (konvergentnost): pritisk, da mikrodokazila prevzamejo vlogo formalnih kvalifikacij («krajši programi namesto programov»); tveganje razvrednotenja javnoveljavnih poti PSI/NPK.

Postulat 2 – Vloga mikrodokazil v sistemu kvalifikacij

Vloga mikrodokazil v PSI mora krepiti sistem kvalifikacij, ne ga razgrajevati. Mikrodokazila so javne listine o doseženih učnih izidih, ki po svoji naravi ne predstavljajo (nove) kvalifikacije, temveč dopolnitev formalnim kvalifikacijam ter certifikatnemu sistemu za pridobitev NPK. Uporabljajo se komplementarno kot nadgradnja ali specializacija, lahko pa predstavljajo tudi podlago v postopkih vrednotenja in priznavanja predhodno pridobljenega znanja v okviru pridobitve kvalifikacije. Na ta način lahko prispevajo k fleksibilnejšemu odzivu glede na potrebe, kariernim prehodom ter mostu med neformalnim in formalnim učenjem (tam, kjer so priznavanja urejena).

Prednosti: podpira zaposljivost in prehode; omogoča ciljno nadgradnjo; lahko poveča vključenost skupin, ki se težje vključijo v daljše programe.

Slabosti/tveganja (konvergentnost): pretirano zanašanje na krajše oblike lahko zmanjša interes za “polne” kvalifikacije in oslabi javno dimenzijo PSI in NPK; mikrodokazila se začnejo dojemati kot zamenjava programov PSI/ certifikatnega sistema NPK.

Postulat 3 – Kakovost in zaupanje v sistem

Zaupanje izhaja iz dokazljive kakovosti procesa (od zasnove učnih izidov do preverjanja znanja in izdaje dokazil), ne iz samega dokazila ali oznake ravni. Treba je postaviti minimalne zahteve kakovosti sistema mikrodokazil v PSI. Določiti je potrebno nacionalni okvir kakovosti mikrodokazil ter pristojnosti/odgovornosti izdajatelja.

Prednosti: preprečuje “trg dokazil”; omogoča primerljivost in prepoznavnost; krepi zaupanje delodajalcev.

Slabosti/tveganja (konvergentnost): če standardi postanejo preveč podobni akreditaciji/umeščanju kvalifikacij, se mikrodokazila začnejo dojemati kot “nova vrsta kvalifikacij” mimo sistema SOK.

Postulat 4 – Izdajatelji in izvajalci mikrodokazil

Za PSI je ključno, da je nosilec izvedbe krajšega izobraževanja oziroma usposabljanja, ki vodi v mikrodokazilo, akreditiran izvajalec, vključen v sistem zagotavljanja kakovosti v PSI (šola oziroma izvajalec v javni mreži). Ta izvajalec je hkrati tudi odgovoren za izdajo mikrodokazila in nosi strokovno ter pravno odgovornost za kakovost izvedbe, preverjanje učnih izidov, skladnost listine s predpisanimi elementi ter vpis v evidenco. Partnersko sodelovanje z drugimi organizacijami ali

posameznimi strokovnjaki je možno pri izvedbi posameznih vsebinskih sklopov, vendar ne pomeni prenosa odgovornosti za izvajanje programa niti za izdajo mikrodokazila. Pri vključevanju neformalnih oziroma ne-akreditiranih izvajalcev (npr. podjetij) mora odgovorni izvajalec ostati akreditirana institucija, ki zagotavlja skladnost izvedbe s standardi kakovosti.

Prednosti: povečuje javno zaupanje in primerljivost dokazil/javnih listin; jasno določa odgovornost za kakovost in pravilnost izdaje; omogoča partnerske modele (npr. podjetja kot izvajalci v realnem okolju) ob ohranjeni odgovornosti izdajatelja kot nosilnega izvajalca; zmanjšuje tveganje variabilne kakovosti in "inflacije" dokazil.

Slabosti/tveganja (konvergentnost): če lahko izvajajo "vsi", nastane inflacija dokazil/ javnih listin in zameglitev razlike do javnoveljavnih kvalifikacij; pritisk, da se mikrodokazila obravnavajo kot ekvivalent SOK kvalifikacij.

Postulat 5 – Učni izidi in ravni zahtevnosti

Učni izidi so osrednji element za opisovanje kratkih programov izobraževanj in usposabljanj, ki vodijo v mikrodokazila; raven zahtevnosti v smislu SOK/EOK je smiselna le, če so izidi zapisani tako, da omogočajo enotno presojo kompleksnosti ter dimenzij znanje - spretnosti - odgovornost/samostojnost, in če je to podprto z ustreznim preverjanjem.

Prednosti: večja jasnost "kaj oseba zna"; boljša primerljivost; možnost informativne reference na SOK/EOK, kjer je utemeljena.

Slabosti/tveganja (konvergentnost): samovoljno navajanje ravni ustvarja "navidezno umestitev" in znižuje transparentnost tudi pri obstoječih SOK kvalifikacijah.

Postulat 6 – Podatkovna in informacijska podpora in standardizacija podatkov

Ne glede na izbrani model je treba zagotoviti enotne podatkovne elemente mikrodokazil, (digitalno) preverljivost in interoperabilnost (npr. omogočen izvoz podatkov v Europass), da so dokazila uporabna in zaupanja vredna.

Prednosti: preglednost; manj ponarejanja; lažja uporaba na trgu dela; boljša prenosljivost med okolji.

Slabosti/tveganja (konvergentnost): če se evidenca postavi kot "paralelni register kvalifikacij", se mikrodokazila začnejo razumeti kot del SOK, kar CPI želi preprečiti.

Postulat 7 – Umeščanje mikrodokazil v SOK

V tej fazi mikrodokazil **ne umeščamo formalno v SOK**; SOK ostaja ogrodje za kvalifikacije z urejenimi postopki, pristojnostmi in kakovostjo, česar za mikrodokazila še ni sistemsko v celoti dogovorjeno.

Za komunikacijo zahtevnosti mikrodokazil zato predlagamo opisno opredelitev zahtevnosti na podlagi deskriptorjev ravni SOK (znanje, spretnosti, odgovornost/samostojnost) in jasno navedbo, da gre za informativni opis, ne za formalno umeščanje.

Prednosti: varovanje koherentnosti in preglednosti SOK; manj tveganj za zaupanje v javne listine, ki so že umeščene v SOK.

Slabosti/tveganja (konvergentnost): deležniki lahko vseeno pričakujejo »SOK status«; nastane pritisk za posnemanje postopkov SOK, kar mikrodokazila potiska proti »kvazi-kvalifikacijam«.

9. Zaključek

CPI ocenjuje, da je razvoj mikrodokazil na ravneh PSI (SOK 3–6) smiseln in potreben, vendar le kot dopolnilni instrument vseživljenjskega učenja, ki ostaja jasno razmejen od javnoveljavnih kvalifikacij PSI, NPK in drugih kvalifikacij umeščenih v SOK. Ključno je, da se pred širitvijo izvedb sistemsko uredijo minimalni standardi kakovosti, vloge izvajalcev in izdajateljev, enotna metodologija opredeljevanja učnih izidov in ravni zahtevnosti za mikrodokazila ter podatkovna in digitalna podpora za sledljivost in preverljivost dokazil. CPI zato zagovarja fazni pristop: najprej dogovor o nacionalnem okviru in pilotne izvedbe z evalvacijo učinkov, šele nato morebitne normativne prilagoditve, pri čemer v tej fazi formalno umeščanje mikrodokazil v SOK ni priporočljivo. Takšna usmeritev omogoča, da PSI izkoristi prednosti mikrodokazil (prožnost, odzivnost, ciljno usmerjeni učni izidi), hkrati pa varuje koherentnost kvalifikacijskega sistema ter zaupanje v SOK in javne listine.

Uporabljeni viri

- CPI (2024–2025). Ključna vprašanja in dileme o mikrodokazilih v Sloveniji (na podlagi treh poročil Strokovnih razprav CPI o mikrodokazilih 2024–2025). Interno delovno gradivo.
- Biloslavo, R., Ermenc, K. S., Mikulec, B. (2025). Ekspertno mnenje o možnih scenarijih razvoja mikrodokazil. Naročnik: Center RS za poklicno izobraževanje. December 2025.
- Arbeiter, J., Vlaovič, B. (2025). Strokovna podlaga za nadaljnji razvoj mikrodokazil. Interno. Naročnik: Center RS za poklicno izobraževanje. November 2025.
- Republika Slovenija (ZViS-1). Zakon o visokem šolstvu (ZViS-1). *Uradni list RS, št. 56/2025 z dne 25. 7. 2025.*
- Republika Slovenija (ZVSI-C). Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o višjem strokovnem izobraževanju (ZVSI-C). *Uradni list RS, št. 14/2026 z dne 24. 2. 2026.*
- Republika Slovenija (ZOFVI-R). Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja (ZOFVI-R). *Uradni list RS, št. 48/2025 z dne 30. 6. 2025.*
- Republika Slovenija (ZSOK). Zakon o slovenskem ogrođju kvalifikacij. *Uradni list RS, št. 104/2015 z dne 28. 12. 2015.*